

Тихият американец или какво може Обама

2009-12-01 16:49:11

Барак Обама в Овалния кабинет след среща с израелския премиер Нетаняху през май 2009.

Снимка: Белия дом

Най-сетне Барак Обама като че ли стигна до някакво решение. След месеци на агония той вече е определено близо до момента, в който ще обяви, че все пак ще изпрати значителни по численост допълнителни американски части в Афганистан. Междувременно, след като споменавахе климатичните проблеми само мимоходом, откакто пое президентския пост, той обяви на света, че ще присъства на международната среща в Копенхаген, и обеща, че при определени условия най-големият замърсител на атмосферата в света ще намали вредните емисии.

Смели решения. Но и Афганистан, и Копенхаген могат да се посочат като примери на слабост, която определя характера на външната му политика. Мнозина мислят, че той се страхува, а не разсъждава. Що се отнася до Афганистан, неговият плах опит да заобиколи Конгреса с много приказки, да строява каращите се служители в администрацията си и да извие ръцете на Хамид Карзай - президента на Афганистан, който опорочи изборите - освен че не беше много умен, не постигна и нищо друго, освен да прехвърли инициативата в ръцете на противника: неговите генерали сега са принудени да водят трудна битка. Що се отнася до климатичните промени, шума около участието в Копенхаген, без да има реален законопроект, внесен в Конгреса, прилича повече на отчаяна стъпка.

Така стигаме до сърцевината на дебатите за външната политика на Барак Обама. Как ще се представи той - като умен политик или като слабак? Има ли президентът стратегия как да се пренареди светът, която при необходимост да бъде подкрепена със сила? Или той просто е Олдън Пайл в президентски одежди - разсъдливият, идеалистичен "тих американец" на Греъм Грийн, който иска да промени света, но който не разбира колко лош всъщност е този свят - и в крайна сметка причинява вреда?

Съмняващите се твърдят, че колкото и да е коректен и да умее да изразява мислите си, Обама има репутацията на човек, който лесно може да бъде манипулиран. След като този месец президентът се огъна пред Китай и отказа да се срещне с Далай лама, Пекин започна да оказва допълнителен натиск и не позволи някои въпроси да бъдат зададени на общата пресконференция на Обама и китайския президент Ху Цзинтао. След като Обама поиска Израел да спре строителството във всички израелски селища на окупираните територии, израелският премиер Бенямин Нетаняху си позволи да не му обърне внимание и въпреки това, изненадващо спечели похвала от Хилари Клинтън.

Всеки път, казват скептиците, деликатните увертюри на Обама се посрещат по двойствен начин, понякога дори с пренебрежение. След като се зае с Иран, ислямската република продължи да протака и да се преструва, когато става дума за ядрената ѝ програма. Когато Обама се отказа от проекта за противоракетна система в Европа, той като че успя да изтръгне от руския президент Дмитрий Медведев обещанието, че неговата страна ще подкрепи санкциите, ако Иран продължи да упорства. Но веднага след това премиерът Владимир Путин обяви, че няма нужда от никакви санкции. Америка обеща 7,5 милиарда долара военна помощ за Пакистан през следващите пет години и въпреки това пакистанската армия изглежда не желае да се захване с талибаните, които преминават от Северен Пакистан в Афганистан. При това условията, при които бе

отпусната тази помощ, бяха представени от пакистанските служби за сигурност като “обида” от страна на Америка. Да, Карзай в крайна сметка отстъпи, но си виреше носа, когато разговаряше със световната суперсила и това бе унижително.

Тези, които смятат, че Обама постъпва умно, контрират, че дипломацията никога не носи незабавно признание. Обама успя да се справи с неотложните задачи - да започне изтеглянето на американските войници от Ирак и да рестартира застиналите отношения с Русия. Той превърна Г-20 в нов глобален форум. Миналата седмица Израел обяви частично замразяване на строителството в селищата на окупираните земи. Като постигна успех и с реформата в здравеопазването, той скоро ще може да обърне внимание и на световните проблеми, като при това ще стои на по-здрави позиции от преди. Освен това никой не би могъл да обвини Обама в плахост. В три свои речи - в Прага, Кайро и Акра - той постави началото на нова външна политика, която отхвърля манихейските възгледи на своя предшественик. Той наистина има намерение да договори сериозно съкращаване на ядреното оръжие, да сдобри арабите и евреите, да се заеме сериозно с Иран, да подобри климата и да превърне Америка в най-здравия и най-почтения стълб в един многополюсен свят. Да, всичко това предстои, но колко би могло да се иска за една година във война и рецесия?

Това е справедлив аргумент, но докато месеците се търкалят, обвиненията в “слабост” започват да преобладават. Г-н Обама тепърва трябва да докаже, че е стъпил достатъчно здраво на земята, за да се изправи пред един упорит и понякога лош свят. Дори ако се вземе пред вид промяната, демонстрирана миналата седмица от Израел, президентът на практика не е изпълнил обещанието си да работи за мир в Близкия изток “с цялото търпение и отдаденост, която тази цел изисква”. С едно важно изключение, той все още не е доказал, че може да подкрепи ораторските си способности с тояга. Изключението са вносните мита за китайските автомобилни гуми, с което успя да позалъже американските профсъюзи.

Спокойствието и добронамереният прагматизъм са добре дошли след импулсивната морална неотстъпчивост на Джордж Буш, но и те крият рискове. Някои от критиците в дясното политическо пространство в САЩ нямат право да се заяждат с Обама, че правел реверанси на крале и императори. Обикновената учтивост ще помогне на САЩ да възстановят имиджа си, а не да го развалят. Проблемът е в това, че президентът често се държи по-добронамерено с противниците на Америка, отколкото с нейните приятели. Неговият гост миналата седмица, индийският премиер Манмохан Сингх, може с право да негодува за кадифения подход, който Обама демонстрира по отношение на Китай. Съюзниците в Източна Европа, чиито войници гинат в Афганистан, не обичат да ги наричат просто “партньори” - думата, която Обама използва май за всички. Гордън Браун не получи никаква благодарност за беззъбото си отношение към САЩ.

И как точно се проявява на практика спокойната многостранна визия на Обама, според която всяка страна дава своя дял за общото благо? Той е прав, че американската мощ е ограничена. Но и Европейският съюз не може да му помогне да вкара света в пътя. А Китай, Индия и Русия просто не желаят да му помогнат.

Всичко това значи, че Обама ще трябва сам да носи тежкото бреме. Пред следващите седмици той би могъл да докаже, че тези, които се съмняват в него, грешат. Може да поведе нещата към смел договор за климата. Може да окаже натиск върху Иран да започне преговори по ядрената си програма още преди края на годината - или да осигури подкрепата на Русия за санкциите. Той може да се договори с Русия да съкратят ядрените си оръжия.

Той може да накара със сила палестинците и Нетаняху да се съгласят да преговарят. И би могъл да накара Хамид Карзай и пакистанците да покажат, че наистина имат намерение да превърнат

Афганистан в страна, която може да бъде управлявана от своето правителство. Дори част от тези задачи в списъка на Обама биха го превърнали в президент, който се занимава с външна политика. Той самият показа в една от своите “златни” речи, че осъзнава опасността: “Правилата трябва да бъдат задължителни. Нарушенията трябва да се наказват. Думите би трябвало да значат нещо”.

По БТА